

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augenfeld & Emerio Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicări mai dese după tarifară
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 80. etajiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un eșem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 228.

Brașov, Luni-Marti 14 (27) Octomvrie.

1903.

Din cauza sfintei sărbători de mâne, Marți,
Cuv. Paraschiva, țiarul nu va apăre până Mier-
curi seara.

Tisza, ministru-president.

După fiascul ce l'a făcut contele
Stefan Tisza când cu prima însărci-
nare primită dela Majestatea Sa,
indată după retragerea lui Szell, de
a forma cabinetul, cine ar fi creșut
că tot el va fi acela, care peste câ-
teva luni va fi chemat să salveze
situațiunea parlamentară și a parti-
dului liberal, să potolească criza și
să facă sfârșit stării de *ex-lex*?

Astăzi nu mai poate fi îndoielă
că Stefan Tisza va fi pus în posi-
țiune a documenta hărnicia și ener-
gia sa ca om politic, despre care
sciu să istorisesc așa de multe
amicii săi, căci Majestatea Sa l'a
designat erii de ministru-președinte și
l'a însărcinat a doua oră cu formarea
cabinetului.

Acosta este scirea cea mai nouă
și cea mai importantă privitoare la
criza ungară.

Ea va produce consternare și
turburare în șirurile opoziției, în
tabăra așa numiților noi liberali, a
foștilor „naționali” și a partidului
poporal.

Și acesta nu numai pentru-că
contele Tisza deja imediat după
audiență, în care a primit înalta în-
sărcinare, s'a dat ca salvator al
constituționalismului unguresc, ci mai
vêrtos pentru că s'a lăudat, că, dacă
nu-i va succede cu programul, cel
va desfășura în dietă, de a îndemna
pe opozițiune să voteze recuții și
indemnitatea, va trebui să-și ia re-
fugiul și la măsuri rigoroze, cu alte
cuvinte va introduce regimul „mânei
tari”, de care s'a vorbit așa de mult
în timpul din urmă.

Ce s'a petrecut după culise în
dilele aceste nu se scie și poate nici
nu se va afla în curând. Este caracte-
ristic, că după ce conflictul între
vederile coronei și acele ale vestitei
comisiuni de 9, alasă din sinul ma-
jorității parlamentare, a însărit așa
de mult criza și după ce contele
Stefan Tisza însuși a făcut parte
din comisiune și a subscris programul
militar, ce l'a elaborat ea, vine tot
Tisza și anunță, că densusul ca mi-
nistru-president se va presenta c'un
program de sine stătător al său,
înaintea parlamentului, că va cere
comisiunii să modifice elaboratul
său și să-l prezente apoi conferenței
partidului.

Acosta conferență se va ține
peste o zi două și afară de acesta
e vorba ca deja pe ziua de Joi să
fie conchiemată camera, cerând a-
cesta 20 de deputați în frunte cu
cei din fracțiunea Szederkenyi.

Săptămâna aceasta va fi der-
erăși una din cele mai mișcate în
decursul crizei, care, cum prevedem,
va mai dura încă mult.

Opozițiunea independistă, la care
de sigur se va alătura și aceea a
partidei poporale, va ridica mă-
nușa ce i-o va arunca-o Stefan Tisza

și va susține față de acest politician
liberal o luptă esarcebată. Barabas
să fi declarat în clubul independiș-
tilor, că lozincă acestora este și ră-
mâne rezistență tare și constantă și
că vor cere și de aici încolo ca co-
manda maghiară în armată să fie
asigurată prin lege, er vicepreședin-
tele partidului, Thot, să fi dis: „Si-
tuațiunea nu s'a schimbat, deci nici
noi nu ne vom schimba”.

Nu-i vorba, amenințările de fe-
liul acesta, ori cât de umflate ar fi,
și-au pierdut mult din valoarea lor,
dér nu se poate trece cu vederea, că
personalitatea lui Stefan Tisza este
însăși de ajuns spre a ațita opozi-
ția la cea mai energică luptă contra
unui guvern condus de el.

Ori ce ar mai dice și ar mai
întreprinde opoziția obstructionistă,
un lucru rezultă lămurit din toate, că
adecă toate svêrcolirile ei din lunile ul-
time n'au folosit nimic și că în cele din
urmă vor trebui vrând-nevrând să se
împace cu situația cum se presenta
încă sub cabinetul Szell, căci, în
afară de promisiunile ce le făcuse
acesta camerei cu voia Majestații
Sale, nu se va face nici o conce-
siune mai esențială postulatelor na-
ționale maghiare, er despre dreptu-
rile rezervate coronei în art. 11 al
legii pactului de la 1867 nici că va
mai pute fi discuțiune.

Dér s'așteptăm să vedem cu ce
va veni Ștefan Tisza și ce succes
va avé noua sa debutare. De nu-
i va succede nici de rëndul acesta a-o
scôte la cale, atunci — vorba celui
deputat ungar — va trebui să vină
rëndul prințului Lobkowitz.

Partidul poporal — „pândesce”.

De câte-va zile se accentuează mereu în
o parte a pressei maghiare, că partidul po-
poral catolic așteptă și pândesce ceva.
Correspondentul vienes al lui „Budapesti
Hirlap” scrie acestei foi, că Koerber își
pune în cumpănă totă influența de a ni-
mici partidul liberal și de a-l înlocui la
cârmă cu partidul poporal, care e „fidel
împăratului”.

„Magyar Szo”, fôia lui Banffy, învi-
nuesce direct de „trădare” pe numitul par-
tid, care singur formeză ați o notă diso-
nantă în armonia patriotică maghiară
și face serviciu „reacțiunii vienesă”. Tot
acosta o spun și unele foi independiste.

Cu alusiune la aceste faime „Alkot-
mány” publică în fruntea numărului său
de Duminecă un articol energic, în care
arată, cum partidul liberal a făcut și face
tovărășie cu partidul kossuthist, care „a
ațitat straturile largi ale poporului cu de-
vise, cari au adus țera, pe toți și toate în
în starea epileptică actuală”. Apoi dice:

„Este o apucătură esagerată, stupidă
și criminală aceea, care se silește a crea
aparența, că regele nostru constituțional
ar sta sub influența nu scim cărei cama-
rille austriace. Acosta însămnă bagatelisa-
rea regelui. Regele se rezimă exclusiv pe
lege: pe legea pactului și stă sub influența
ei... Nu există conflict între corônă și na-
țiune. Numai aceia vorbesce despre un
a fel de conflict, cari vor să pescuiesc în
turbure. Regele nu discută cu partidul li-
beral, fiind-că acesta nu este egal în rang.

Dacă partidul liberal nu va asculta, are
să fie isgonit, rostogolit în nimienicie, de
unde nu mai este reîntorcere. De dragul
liberalismului partidul acesta a părăsit drep-
turile legale ale națiunii, sistematic le-a
tradat, er jocul „de-a voința” al celor
din comisiunea de 9, n'are rădăcinii în te-
ren național, ci se reduce la cause deose-
bite și egoiste. Lor le va urma, trebuie
să le urmeze altă majoritate, care nu e nici
liberală, nici umilită, ci care va accentua
și în sus și în jos bărbătesce, consciențios
și consecvent postulatele legale îndreptățite
ale națiunii. Așteptăm desfășurarea mai
departe a crizei”.

**Acțiunea de reforme în Mace-
donia.** Rusia și Austro-Ungaria au trimis
Turciei o notă, în care între altele pre-
tind, că pe lângă inspectorul suprem în
Macedonia să fie numiți și câte-un *adlatus*
militar rusesc și austro-ungar. Mai departe
pretind, că în trupele mai mari să fie nu-
miți soldați europeni pentru a se preveni
escesele militare, și în fine să se alégă o
comisiune constătătoare din reprezentanții
tuturor marilor puteri, pentru-ca să supra-
vegheze restabilirea localităților pustiite
și repatrierea refugiaților bulgari. Rusia
și Austro-Ungaria au pus termin Porții,
până la care să se împlinescă aceste pre-
tensiuni.

Rusia și Franța. Ministrul de es-
terne al Rusiei, contele *Lambsdorff*, se
află la Paris. „Köln. Zeitung” primesc
scirea, că la întrevedere celor doi mi-
niștri va avé loc un schimb de vederi în
privința afacerilor din Balcau și a înțele-
gerii încheiate între Austro-Ungaria și
Rusia. Afară de acesta ei vor mai discuta
asupra intențiunilor și proiectelor Rusiei
relative la Extremul Orient.

Alegerile din Bulgaria. După in-
formațiunile foilor germane, șansele de
reusită la viitoare alegeri bulgare nu sunt
tocmai trandafirii pentru cabinetul *Petrow*.
Până acum au fost arestați toți foștii de-
putați din ultima cameră, cari au repre-
sentat 7 districte.

Ministru de război — civil. Nu
este tocmai o anomalie a vedé pe un ci-
vil ocupând fotoliul ministerului de răz-
boi. În România d. e. titularul acestui
ministeriu este tot un civil, d-l D. Sturdza.
Acuma cetim în „Figaro” de la 23 Oc-
tomvrie, că stânga extremă este foarte ne-
mulțumită cu generalul *André*, actualul
ministru de război. Numitul general s'a
stricat rău cu cei ce ați conduc destinele
Franței, mai ales de când în mare ținută
a asistat la requiem-ul celebrat la Notre
Dame pentru repausatul papă Leo XIII.
De la ultimul convent masonic — dice
„Figaro” — generalul *André* este pus sub
supraveghere severă și s'a manifestat
dorința, ca el să fie înlocuit cu unul
civil și se pare, că și-au găsit și un
candidat în persôna d-lui *Berteaux*, de-
putat radical-socialist, care în diferite rîn-
duri a fost raportor al bugetului de răz-
boi. *Berteaux* este cunoscut însă mai
mult în calitatea sa de agent de schimb.
Dacă combinația ar reuși, eventual prin
permutare reciprocă, cine scie — observă
ironic țiarul francez — poate generalul

André s'ar decide să între la *bursă* în lo-
cul lui *Berteaux*? — Precum se vede, ac-
tualii conducători ai politicei guvernamen-
tale din Franța tot se tem de alianța ar-
matei cu biserica, alianță marcată încă
de pe timpul procesului *Dreyfus* cu cu-
vintele „*Sabre et goupillon*” (Sabia și pâ-
mătuful).

Conferență episcopescă.

(Dela corespondentul nostru particular.)

Budapesta, 24 Oct. n. 1903.

Eri în 23 Octomvrie 1903 s'a ținut
în palatul primatului Ungariei o confe-
rență episcopescă de foarte mare însemnă-
tate pentru noi Români.

Este cunoscut, că congresul auto-
nomic ungar a înaintat la Monarchul nostru
regulamentul, ce-l pregătise pentru orga-
nizarea autonomiei catolice din Ungaria.
Majestatea Sa a cerut cu privire la acest
regulament părerea guvernului, care și-a
dat-o, făcând o mulțime de observațiuni
și excepțiuni. Aceste observațiuni Majes-
tatea Sa le-a trimis episcopatului catolic
ungar spre a se declara asupra lor.

De astă-dată Majestatea Sa nu și-a
uitat nici de Români uniți. Episcopatul
român greco-catolic deja în 1897 înaintase
la Majestatea Sa un memorandum, în care
cerea, ca provincia bisericăscă română de
Alba-Iulia și Făgăraș să nu fie contopită
în organizarea autonomiei catolice de ritul
latin, ci să se permită a se întruni prin
reprezentanții săi în congres separat, care
să pregătască pentru ea un regulament
de autonomie proprie și separată de a ca-
tolicilor de ritul latin.

Acest memorandum, conferența episco-
pescă nu l'a mai putut ignora, precum a
fost ignorat mai înainte memorandumul aș-
ternut primatului, atât în conferența episco-
patului ungar, cât și în congresul catolic.
Din contră conferența episcopescă din
23 Octomvrie a hotărît, să tipărescă atât
memorandumul așternut Majestații Sale, cât
și cel trimis tot în 1897 primatului Un-
gariei, și să le împartă pn amândoué tuturor
episcopilor, ca toți să potă cunósce deplin
cuprinsul lor și să potă discuta cestiunea
în deplină cunoscință de cauză. În același
timp a însărcinat pe episcopul latin *Szmrec-
sányi* din Oradea-mare și pe episcopul
român gr. cat. de acolo Dr. *Demetriu*
Radu, ca până la proxima conferență să
studieze actele și se facă propunere con-
cretă în aceeași conferență.

Dacă de astă-dată episcopatul catolic
ungar a luat față cu drepturile pro-
vinciei metropolitane române o atitudine
mai conciliantă, este de a se mulțami stă-
ruințelor episcopilor români gr. catolici,
cari spre a-și precisa atitudinea, se întrui-
niseră în conferență separată cu o zi mai
înainte, adecă în 22 Octomvrie 1903. La
acastă conferență au luat parte mitropo-
litul Dr. *Victor Mihalyi*, care a dus cu
sine și pe canonicul Dr. *Augustin Bunea*,
apoi episcopii Dr. *Demetriu Radu* de la
Oradea-mare și Dr. *Vasile Hossu* de la
Lugoși. Episcopul *Gherlei*, Dr. *Ioan Sabo*
fiind bolnav, nu a putut merge la Buda-
pesta.

Precum am putut afla, episcopii ro-
mâni în cestiunea autonomiei nu se vor
abate nici odată de la ținuta, ce au avut-o
până acum și care este cunoscută din
actele publicate în țările românești. De

altmintrea, precum sunt informat, din proiectul de regulament autonom pregătit de congresul autonom ungar nu se va alege nimica, căci acela nu mulțămescie nici pe unul din factorii, de la cari atâră zărtea lui, adică guvernul, episcopatul, Maj. Sa, scaunul apostolic al Romei, și cu atât mai puțin pe Românii greco-catolici, cari sunt gata a lupta cu toate mijlocele, ce le stau la dispoziție, pentru independența și autonomia bisericeii lor.

Correspondentul.

Crisa.

— Audiențe peste audiențe. —

Contele Hedervary și Dr. Lukacs au fost primiți Sâmbătă în audiență. Lukacs a raportat Monarhului despre hotărârea negativă a comisiunii de 9. Monarhul l'a ascultat și și-a rezervat dreptul de a decide.

Înainte de a primi pe Lukacs și Hedervary, Maj. Sa a chemat la palat pe contele Goluchowski. După amiazi la ora 1 a primit pe Koerber, ér la orele 2 d. a. érăși pe contele Goluchowski. La orele 4 Hedervary s'a dus la Goluchowski, cu care a conferit timp de o oră și jumătate. În acest timp s'a ținut un consiliu de miniștri austriaci, după care imediat Koerber s'a dus la Goluchowski.

Se dice, că Goluchowski ar fi propus următorul mod de soluțiune: *comisiunea de 9 să elimineze declarațiunea privitoare la drepturile majestatiche*, pentru-ca M. S. să i-se dea astfel posibilitatea de a lua poziție în ce privește conținutul meritoric al programului comisiunii.

Cu ocazia audiențelor de Sâmbătă nu s'a luat, deci, nici o deciziune.

Diarele asigură, că seria audiențelor nu s'a încheiat cu acesta. Se afirmă, că contele Tisza a fost din nou chemat, pentru ziua de ieri, în audiență.

Privitor la punctul de vedere al Maj. Sale „N. W. Tagblatt“ serie următoarele:

Monarhul a declarat, 1) că nu poate discuta cu o comisiune parlamentară; 2) Nu primesc elaboratul comisiunii de 9; 3) Nu va numi pe Apponyi ministru; 4) N'a designat pe Lukacs de ministru-preșident și e aproape sigur, că nici nu-l va designa la acest post.

Asupra stadiului în care se află actualmente crisa, se pronunță aproape toate foile vieneze:

„Reichswehr“ dice, că în Ungaria numai un guvern parlamentar e posibil: combinația Wekerle-Apponyi. Acesta însă ar însemna, ca coróna să se plece, lucru care după ordinul din Chlopy și după autografal regal, este imposibil. Nu rămâne, deci, decât venirea lui Hedervary pentru a treia oră la guvern.

„Deutsches Volksblatt“ serie un articol intitulat: „Impérate, fi tare“, în care dă năvală strâșnică în contra Maghiarilor și dice, că decă coróna ar primi programul militar, ar jertfi existența armatei și drepturile majestatiche.

„N. fr. Presse“ dice, că postulatul politic, ce derivă din formula comisiunii de 9, ar duce Ungaria în acea stare de permanentă revoluție, pe care bărbații mari ai Ungurilor au voit tocmai s'o evite pentru toate timpurile.

Într'unul din numerele trecute am amintit, că reprezentantul croat (Josipovich) în comisiunea de 9 a cerut, că decă Maghiarii pretind valorarea limbei lor în armată, Croații încă nu pot renunța la un astfel de postulat, garantat lor în art. de lege 30 din 1868. Josipovich însă n'a fost ascultat și s'a trecut cu tăcerea peste postulatul Croaților. După audiența de Miercuri a lui Lukacs, în care coróna a respins programul militar, comisiunea de 9 a revenit asupra acestei ignorări și a intercalat în elaboratul său punctul referitor la Croația. A făcut-o însă acesta numai după-ce Croații amenințară cu eșirea lor din partidul liberal. Cum însă în actualele im-

prejuri voturile și aderența celor 40 deputați croați sunt foarte prețioase, comisiunea s'a resgândit și de dragul „unității“ partidului a recunoscut dreptul Croaților garantat în legea de la 1868.

SCRIRILE DILEI.

— 13 Octomvrie v.

Achitarea ucigașilor din Maramureș despre care am amintit în numărul de Duminecă, este un capitol din cele mai înduioșătoare din viața poporului asuprit și exploatat economic de nisce lipitori fără suflet și omenie. După cum cetim în „M. P.“ procesul a ținut de la 15—20 Octomvrie și a fost bogat în momente emoționante. Tribunalul a fost prezidat de judecătorul St. Szedlak asistat de judecătorii Dr. I. Bencsik și Iuliu Bényei. Acusator: substitutul S. Jakó. Acusatul principal Danilă Papp a fost apêrat de președintele camerei Iul. Szegedy, ér Stefan și Mih. Bodnar de cătră advocații români Dr. Aurel Man și Dr. Mihail Kökenyesdi. Acusatul principal, întrebat, decă îi pare rău de ceea-ce a făptuit, a răspuns, că nu-i pare rău și că și acum ar săvârși acel omor, pentru-că acesta ar fi în interesul obștei. Nu puté tolera, ca totă comuna să fie adusă la sapă de lemn de acel cămătar, cum a fost adus el și tovarășii săi acușați. Depozițiile martorilor au fost foarte favorabile acușărilor, cari făcură și asupra juraților impresia de ómeni sobri și muncitori, și — sdrobitóre pentru jidovul ucis. Acușății, cari după săvârșirea faptului, s'au prezentat singuri la judecătorul de instrucție, în tot timpul cât au stat în prevenție n'au făcut alta, decât s'au tot rugat lui Dumneșeu, ér când tribunalul a rostit sentința de achitare, au cădut érăși în genunchi și între șiróie de lacrimi au dis rugăciuni de mulțumire. Acușății sunt din comuna Vișeu-rusc (Vissooroszi) și ni-se pare că sunt Ruteni.

Limba maghiară în străinătate. Pe când rectorul „Etienne d'Apáthy“ de la universitatea din Cluși și tovarășii lui de idei, refuză consecuent scrisorile adresate la Klausenburg, — redacțiile maghiare devin din cale afară nervóse, când li-se înapoiază diarele trimise în străinătate cu adrese în limba maghiară, pe care nicăiri în Europa nu o înțeleg. Așa de pildă Jupânului baron Dóczy Lajos, care prin August petrecea în Bavaria, i-s'a trimis fôia umoristică „Bolond Istók“ cu adresa: „Mélloságos baró Dóczy Lajos urnak — Berchtesgaden, Bajorország“. — Fôia maghiară a sosit îndêrēt cu observația: „Zurück zur Angabe einer verständlichen Adresse (in zulässiger Sprache)“ = Retour, pentru a se scrie o adresă, care să se pótă înțelege (într'o limbă admisibilă). — Jupânul baron, venind acasă, a reclamat la posta bavareză, care făcând anchetă, a declarat, că înapoierea a fost corectă, fiind-că baronul atunci nu se afla în Berchtesgaden, pentru observația nereglementară însă oficiantul respectiv a fost pedepsit. — Neamțul tot Neamțul...

Finul împêratului condamnat. La tribunalul din Viena s'a judecat dîlele acestea procesul baronului Franz Lerchenfelder în etate de 43 ani. Nenorocitul acesta a moștenit o avere frumósă de la părinți, pe care în curênd a risipit-o. Fiind-că n'a putut să învețe carte, nici să facă serviciu în armata austro-ungară, în care îl dăduse tatăl său, a trăit câțiva ani din mila ce o căpeta de la Archiducele Ludovic Victor și de la împêratul. Mai târziu i-s'a retras mila, fiind-că avea purtări rele și baronul nefind învățat cu munca și nesciind nici scrie corect, — din ce să trăiescă? S'a apucat de înșelătorii. Profitând de împrejurarea, că era baron și finul împêratului, a găsit destui ómeni săraci și naivi, cari îi împrumutau din modestele lor economii. Firesce, împrumutul nu-l mai dădea îndêrēt. — Tribunalul din Viena l'a condamnat ca escroc la 15 luni reclusiune.

Necrolog. În 23 l. c. a încetat din viață în Brașov Anna Szabo nasc. Lazar, soția d-lui vice-căpitan al orașului nostru Alexandru Szabo. În normântarea s'a făcut ađi la orele 3 p. m. în cimiterul evang. ref. din Blumena.

Ultimul record al celerității. Se știe, că nu de mult s'a făcut o încercare pe linia ferată militară Zossen-Marienfelde din Germania cu un tren electric din fabrica lui Siemens, obținându-se celeritatea de 201 kilometri pe oră. După cum se anunță din Berlin cu data de 23 Octomvrie, o altă încercare făcută pe aceeași linie a dat rezultatul de 210 kilometri pe oră. Se speră a se ajunge o celeritate și mai mare, căci încercările nu s'au încheiat. Decă se va generalisa cu timpul această iuțelă vertiginósă, atunci distanțele de până acuma, diminuate deja în mod considerabil, se vor diminua încă și mai mult. Atunci din Brașov am puté ajunge la Cluși în timp de două ore. Mari sunt minunile progresului!

Prinderea lui Ioan Pipa. Vestitul ucigaș Ioan Pipa a fost prins în Bacău de o patrulă de soldați, tocmai când voind să scape din șura cărioimarului Wexler, a rănit pe Moise Wexler cu un glonț de revolver și a omorît pe fratele acestuia Ițic cu o lovitură de cuțit în pânțec. Pipa, fiind acum majorean, va fi condamnat la muncă silnică pe viață.

Teatru german. Mâne, Marți în 27 l. c. se va da în beneficiul regisorului Redl, interesanta piesă „Er und seine Schwester“, de Bernhard Buchbinder.

„Trocarii“. Șcim că „L' Europeén“ a publicat de curênd un articol injurios la adresa Românilor transilvăneni, cari trăesc în România, cuprinđendu-i sub numele de „trocari“ De prisos să spunem, că acest articol a provocat o indignare generală în presa din România și autorul aceluia articol, de sigur un străin, a fost înfierat după merit. Etă ce dice între altele „Propaganda“:

Acî în regat nu există Români transilvăneni, de cât în număr foarte restrînși, adică acei ce n'au cerut recunoșcerea calității de cetățen și n'au intențiunea de a se stabili în regat. Aceștia sunt bineveniți la noi, bine primiți, considerați ca nisce frați. Și nu credem să se fi găsit vre-un Român din regat, care să nu se fi bucurat și să nu se fi primit cu brațele deschise pe fratele transilvănen, călătorind pe la noi.

Cel ce s'a stabilit însă aci, nu mai pótă fi considerat ca frate transilvănen, pentru că el a părăsit Transilvania pentru totdeauna... el este cetățen al regatului român... și e apreciat după cum se pörtă. E absurd, ca „L' Europeén“ său oricare altă revistă să ăiar să susțină, că transilvăneanul ce ce se stabilește aici, e o „viperă“ său o „lipitóre“.

Este o nedemnitare să arunce cineva o asemenea învinuire, generalisând astfel de la casurii isolate, după cum ar fi o nedemnitare să se spună, că Românii sunt asasinii, pentru-că Ioan Pipa e asasin.

Încă odată însă e bine, că se protesteză contra incalificabilului articol din „L' Europeén“, mai cu seamă, că se protesteză, ca să știe Românii din Transilvania, că afecțiunea noastră, ca de la Români la Români, a rămas întregă și că ea nu pótă fi sdruncinată prin intrigile puse la cale de vrășmași ai neamului.

Din comitatul Făgărașului.

— Octomvrie 1903.

În 17 Oct. n. s'a ținut o adunare festivă a comitatului pentru sărbătorirea aniversării a suta de la nascerea bărbatului de stat Deak F. Preotul evangelic Fleischer în limba germană a ridicat spiritul de toleranță și dreptate al lui Deak față de naționalități, care spirit, durere, ađi s'a poticnit rău și care este de dorit să revie și să domineze spre binele tuturor. La dispunerea oficioșilor a cetit o vorbire în românește D. Gábor, învățător la școla elementară de stat în Făgăraș, și preotul reformat Panczél a cetit o vorbire în limba maghiară. Altfel nimica deosebit.

După un mic interval s'a început ședința adunării de toamnă a comitatului în care s'au pertractat peste 180 obiecte luate în programă.

S'a votat preliminarul de budget al comitatului pe anul 1904 cu 129987 cor. spese, față de care este o acoperire 114735 cor., deci s'a votat cu un deficit de 15253 cor., ce se cer de la stat.

Urméază un rescript ministerial referitor la ajutorarea clădirei călei ferate (de la Făgăraș la Brașov). Comitetul permanent propune, ca comitatul Făgăraș să contribuie la ajutorarea clădirei cu suma de 400.000 coróne, spre acoperirea căreia până la 200.000 cor. comitatul dispune de mijlocele necesare din fondul de drum, prin aceea că drumul strategic de la Șercaia la Bran s'a luat în administrația statului și de aci a rezultat din venitul anual un prisos de 12.000 cor. pe an, care finanțându-se pe 50 de ani la vr'o bancă, comitatul pótă căpeta acuma un împrumut de 200.000 coróne, pe care să-l întreținuteze spre scopul clădirei călei ferate, éră pentru-ca diferența de încă 200.000 să se pótă acoperi tot din un împrumut, comitetul permanent propune să se facă un arunc de 3% pe comitat, tot cam pe 50 de ani, care arunc apoi să se apróbe prin dietă, deóre-ce comitatul plătesce deja aruncuri peste 5%.

Membrul Dr. Turcu, avocat, considerând că comitatul a contribuit deja cu 800000 coróne la clădirea călei ferate de la Făgăraș cătră Sibiu, după care sumă enormă nu are nici un venit, și trebuie să amortizeze împrumutul luat în 50 de ani cu câte 44.400 coróne pe an, deci peste tot 2.220.000 coróne: apoi considerând că comitatul Făgărașului este un comitat cu mult mai sărac ca comitatul Brașovului și comunele nóstre și locuitorii lor sunt cu mult mai săraci ca comunele și locuitorii de la Brașov: află prea mare suma propusă de comitetul permanent. Nu este în contra clădirei călei ferate cătră Brașov, déră antreprenorii cari singuri trag folósele mai tóte, să nu aștepte ca comitatul să sacrifice peste puterile lui. Arată că cei de la Brașov s'au adresat mai întâiu cătră noi cu ani înainte de acesta, ca în proporție cu ei, să contribuim și noi la clădire, și ei din parte-le au promis anumite sume, apoi terenul necesar și material, și după-ce aceea au retras acele promisiuni, după-ce apoi și comitatul nostru în o ședință trecută a declarat, că nu pótă contribui cu nimica la clădirea acesteia căi ferate. În urma acesteia propune să se îndrume vice-spanul să se pună în înțelegere cu comitatul Brașovului și la adunarea viitoare municipală să ne facă raport, că comitatul Brașov, orașul Brașov și singuratiile comune de acolo, cu cât contribuie la această clădire, ca așa să putem fi și noi orientați; până atunci însă să nu se aducă decisi în merit. Decă însă nu i-s'ar primi acesta propunere, declară că în meritul cauzei va face propunere deosebită.

Borzea, notar în Viștea, vede că tóte s'au făcut și se fac numai în favórea altora, în favórea celor de la Bran, pentru cei din cercul Arpașului nu se face nimica.

Dr. Șerban, avocat, din punct de vedere că tóte s'au făcut numai pentru cei de la Zărnești și de la Bran, adică pentru „brânzari“, al căror cap e Dr. Turcu e de părerea lui Borzea, ca să nu se dea nimica pentru clădirea călei ferate la Brașov. Acestă cale ferată însă e necesară, deci propune să se dea 400.000 cor. și să se facă arunc de 3%.

Dr. Turcu reflecteză, că n'am venit aici, ca să facem personalități. E dureros, că Dr. Șerban face astfel de personalități. Locuitorii din cercul Branului, „brânzarii“ cum îi poreclesce Șerban, sunt un popor harnic și muncitor, sunt ómeni destoinici și numai fală pótă să ne fie cu ei. Propune în merit, să se dea 200.000 cor. pentru clădirea călei ferate și să nu se mai facă arunc pe comitat.

Propunerea pusă la vot, cade, și se

decide să se dea 400.000 cor. S'a primit apoi aruncul de 3% pe comitat.

Comerciantul *Feia*, fiind contra, a anunțat recurs, dîcînd că multe aruncuri le votă ușor tot domni cu lefuri de la masa verde, dîr nu ei le plătesc, ci bietul țeran, care geme sub povara numeróselor dări.

(Va urma.)

Din diecesa Gherlei.

— 23 Octomvrie 1903.

Onorată Redacțiune! La articolul de fond al prețuitei „Gazete” publicat în nr. 223 a. c. intitulat „Stări triste” și în care se apreciază stările școlilor și dascălilor din diecesa Gherlei, îmi iau permisiunea a Vă ruga să publicați următoarele:

1) Tot ceea ce se cuprinde în acel articol este (cu durere) în mare parte adevăr. Însă la afirmarea corespondentului de sub p. 3, îmi iau voie a observa aceea, că tinerii primiți în preparandia de Gherla fără pregătirile prescise, sunt de regulă fiii — nepoți — séu alți favorizați de ai preoților, și mai ales din părțile ungurene ca: Sătmar, Maramureș, Chioar, pe cari vîdîndu-i ceilalți colegi (din districtul Năsăudului d. e.) se scandalis'au de simplitatea lor întru toate. Acei tineri primiți în preparandie, fără clase și fără creștere, ci numai cu școlă din sat, fac apoi de suburbii Gherlei sunt pline, cari apoi compromit și pe ceilalți colegi, cari pentru istețimea lor și ținuta mai demnă sunt urmăriți din partea profesorilor-preoți, cari ca profesori nu-și aduc aminte că aceia trebuie crescuți și pentru societate nu numai pentru școlă și pe cari crescîndu-i astfel, s'ar mai goli și suburbii.

2) Ce se ține de afirmarea corespondentului, că cantul bisericesc se predă de profesor ungar și că acela nu scie ritul și tipicul, eu ca fost elev al acelui institut declar de o afirmare nedreptă, ce provine de acolo, că d-l corespondent séu nu cunósce deplin starea actuală din Gherla, séu voesce să ponegrască persóna actualului profesor de cant, care nu e ungar, ci fost elev a lui V. Petri din Năsăud și care pricepe cantul și tipicul foarte bine; apoi numai acel elev nu scie cantul și tipicul, care nu se supune învățăturilor actualului profesor de cant și care nu e aplecat a învăța acel studiu atât de plăcut.

O altă întrebare ași pune d-lui corespondent, că ore teologice din Gherla au profesor specialist de cant (după cum se poftesce la preparandie, unde deja este d-l Suciuc) și care e acela?

3. Față de stările desolate a școlilor confesionale din această diecesă, ai căror directori și inspectorii sunt preoții și protopopii, am a observa următoarele: Numai în acel sat e școlă slabă și învățător slab, unde preoții ca directori, ér protopopii ca inspectorii nu-și cunosc, nu vréu, séu pôte nu se-și împlinescă datorițele lor. Cum pôte fi învățătorul punctual în conuna aceea, unde preotul nu numai că nu catechisază de loc, dîr nici nu controlază în veci școlă, ba cé e mai mult, nu scie nici câți elevi de școlă are în parochia sa? Unde stau d-nii protopopi de nu-și controlază preoții lor, și ce fac d-nii preoți le nu se interesează mai mult de școlile lor, căci făcîndu-și în prima linie el, datorița, pot pofti și dela subalternii séi, și aci se iută e dicală că „De la cap...” (o iure puținelor esceptiuni). Mulți preoți nu mai atunci dau față cu învățătorul lor, și dîr îi ocăresc, séu când îi muștră pentru ceva. Forțe mulți preoți își țin dreptul de a acusa și informa réu pe învățător la forurile mai înalte, ér sé-l apere, sé lucreze cu el împreună, sé-l incurajeze și sprijinescă în gréua lui misiune, foarte rar se n'templă. Ar fi mai multe de dîs în această gingașă cauză, dîr deocamdată mă mărginesc la afirmarea, că: unde preotul cu învățătorul sunt în armonie, se sprijinesc unul pe altul, acolo școlă noastră confesională infloresce, ér unde lipsesc aceste, acolo degenerază.

Someșanul.

O bôlă, care duréză de trei sfer-turi de veac.

Printre hărțile, cu cari la cunoscuta prăvălie a nepoților lui Eremia din Brașov se închetăză marfa, am dat dîlele acestea peste nisce numere dintr'o revistă literară din anul 1841. Ea pòrtă titlul „*Satellit des Siebenbürger Wochenblattes*”. În trei numere consecutive (40, 41, 42, din luna Mai) numita revistă publică la loc de frunte articole în cari se face o ochire istorică asupra Ungariei și cu deosebire asupra începutului mișcării naționale maghiare, care din capul locului s'a manifestat ca o tendință de *maghiarizare*. Publicăm în traducere câteva pasaje, avînd multă asemănare cu svârcolirile actuale politice. Eță-le:

„Vięta spirituală a națiunii parea cufundată într'o letargie. La anul 1825 au început a se arăta primele semne ale deșteptării. La început mișcarea era limitată pe teren literar. Pe când mai înainte limba maghiară era restrînsă la viața de tóte dîlele și talentele cele mai distinse scrieau nemțesce séu latinesce, începură de odată a apăre opere în limba națională...”

„În dieta dela 1830 s'au ivit stăruințe ca desbaterile sé nu se mai facă în limba latină, ci în cea maghiară. Staturile cereau mai departe, ca la regimentele unguresc sé fie numiți numai unguri, ceea ce ar fi avut urmarea, că armata ar fi devenit națională. Guvernul a respins acest postulat și altele de felul acesta, cari nu i-se păreau admisibile. În curînd se înteei lupta pentru libertatea politică...”

„Dieta de la 1839 se deschise la 6 Iunie. Guvernul a prezentat trei proiecte de cea mai mare importanță. 1. *Proiectul recruiților* pentru întregirea armatei. 2. Proiectul cerut de state referitor la întretinerea miliției. 3. Proiectul referitor la regularea Dunării.

„Cu votarea celor 28.000 de recruiți nu se putea mult întârzia, pentru că sé nu slăbescă armata, căci cu anul următor se împlinea capitulațiunea de 10 ani a unui număr egal de soldați...”

„La tabla statelor s'a făcut propunerea formală, ca proiectele regesci sé nu fie luate în desbateri până nu se vor remedie plîngerile țerii referitoare la libertatea cuvîntului și la libertatea electorală...”

„După discuțiuni lungi și sterpe de luni de dîle, nu s'a găsit alt expedient de cât că contele Raday s'a vîdît nevoit sé renunțe la scaunul séu de la tabla statelor.

„Același spirit îndrăsnet al independenței, care s'a manifestat în ședințele pregătitoare, s'a arătat neslăbit în tóte desbaterile dietei. Nobilimea înaltă și cea mică considera ca cea mai de frunte problemă *reînvierea spiritului maghiar la popor*. La ambele table s'a votat o lege prin care se obligă tóte autoritățile, ca în viitor sé se servescă *exclusiv de limba maghiară*, în loc de cea latină. Mai departe sé se *introducă limba maghiară la tóte școlile publice și dispozițiunile acestea sé se întindă și asupra ținuturilor, cari nu sunt locuite de Maghiari, ci de Slavi séu Germani*.”

„Afară de acesta se puneau stăruințe, ca în viitor *la armata ungară sé nu fie avansați ca ofițeri și subofițeri, de cât cei ce sunt Unguri de nascere*.”

„Guvernului i-se adresau petiții, ca sé nu se acorde nobilimea, de cât persónelor cunoscutóre de limba maghiară. Aceași restricție s'a impus în orașe în privința acordării dreptului cetățenesc.

„Fortarea acésta în privința limbei, avea fără îndoială scopul de a suprima rasele și a *preface în Maghiari întreaga populație a Ungariei compusă din cea mai diferită amestecătură de popóre și din care nici jumătate nu aparțin poporului maghiar*.”

Contra acestei întreprinderi s'au ridicat voci serioase din partea Germanilor și Slavilor, prezentând aceste încercări ca

insuportabile și tiranice, însă precum se vede cu nedreptul. Căci Maghiarii, asta nu se pôte tăgădui, sunt în Ungaria rassa dominantă și nu se pôte cere de la ei, ca sé admită pe teritoriul lor alte popóre la drepturi egale, cât timp acelea nu vréu sé se contopescă într'un popor cu ei (!). Apoi nici sila nu este așa mare, după cum se crede la prima vedere. Slavii și Germanii din Ungaria tot-déuna au fost siliți sé învețe o limbă străină, decă voiau sé aibă contact cu autoritățile. Mai nainte învățau latinesce, care fiind limbă mórta, era mai grea de învățat, decă limba viuă maghiară. În privința practică așa dîr, introducerea acestei din urmă mai curînd se pôte numi o ușurare, decă o asuprire (?)

Articolul raportéză mai departe despre proiectele votate în privința libertății cultului protestant în Slavonia, Dalmația și Croația, proiecte cari deși votate, n'au primit sancțiunea regală. Apoi continuă:

Toleranța religiósă, care anima nobilimea a îndemnat'o a-și exprima dorința, ca și *jidovii sé fie împărtașiți* în tóte drepturile civile. Impotriva acestei dorințe au protestat însă orașele libere regesci cu atăta energie, încât n'au îndrăsnit a le acorda jidovilor, decă atăta, ca ei sé se pótă stabili în tóte orașele și ținuturile țerii afară de localitățile miniere, de unde erau cu desevîrsire excluși.

Maghiarizarea nu s'a putut efectui nici după 74 de ani. Dorințele nobilimei însă față cu jidovii ađi s'au realizat pe deplin. Jidovii „s'au contopit” cu desevîrsire cu națiunea și se bucură de tóte drepturile, contra cărora protestau pe acea vreme cu atăta energie orașele libere regesci!

Autorul articolului din care am extras cele de mai sus, a fost Sas.

Suntem cu insistență rugați din partea corpului învățătoresc al școlilor centrale române gr. or. din Brașov, a da loc declarațiunii de mai jos, ce se referă la un cas, despre care cetitorii noștri n'au avut până acuma cunoscință:

Declarațiune.

La 4 (17) Octomvrie a. c. s'a publicat în nr. 40 al „*Libertății*”, ce apare în Orăștie, o bucată de prosă, liferată de la Brașov, în care d-l „Un participant” încercă a prezenta lumii ca slab Român pe vrednicul nostru inspector școlar, pe d-l Dr. V. Saftu, din simplul motiv, că la o petrecere de caracter strict familiar a „Reuniunii de gimnastică și cântări” din Brașov a cântat și nemțesce și ungeresce.

Față de veninósa încercare a d-lui „Un participant”, care cu tótă temeritatea caracteristică sufletelor negre lovesce vrășmășesce în zelosul fruntaș al învățămîntului nostru primar — corpurile învățătoresc de la școlile primare centrale rom. de băeți și fetițe din Brașov, intrunite în conferință, declară următoarele:

1) În ținuta demnului nostru inspector școlar, Dr. V. Saftu, parochia biserica sf. Nicolae din Brașov, nici cu ocaziunea petrecerilor „Reuniunii de gimnastică și cântări” și nici cu altă ocaziune n'am aflat nimic antiromănesc, séu derogător demnității statului preotesc.

2) În schimb am aflat la mult stimatul nostru inspector școlar, Dr. V. Saftu, tot-déuna cea mai caldă și mai însuflețită inimă romănescă pentru biserica și școlă noastră și pentru tóte instituțiunile nemului nostru, în serviciul cărora și-a pus cu tot devotamentul rarele și de toți admiratele lui calități, desvöltând pentru binele obștesc o neîntrecută și rodnică muncă, care i-a asigurat cele mai frumoșe și mai bine meritate simpatii nu numai din partea Brașovenilor, ci și a celor afară de Brașov.

3) Pentru purcederea nesocotită a d-lui „Un participant” n'avem alt cuvînt de cât cea mai energică și hotărîtă desaprobară.

Din conferința învățătorilor români gr. or. de la școlile centrale din Brașov, ținută la 8 Octomvrie st. v. 1903.

Ioan Aron m. p.,   Romul Frateș m. p.,
preș. conf.   notar ad hoc.

Ioan Dariu m. p.,   N. Stoicovici m. p.
I. Vătășan m. p.,   St. Popovici m. p.

Z. Butnariu m. p.,   Iosif Aron m. p.,
N. Bârsan m. p.,   Radu Prișcu m. p.,
I. Prișcu m. p.,   Haretti Rusu m. p.,
D. Marcea m. p.,   N. Oancea sr. m. p.,
N. Oancea jr. m. p.

Declarațiunea de mai sus, o redăm fără de nici un comentariu, prezentându-se ea ca o enunțare a părerii persónelor onorabile, de care este subsemnată.

Ne simțim totuși prin publicarea ei obligați de a aminti, că în același număr și în același articol al „*Libertății*”, a căruia tendință de a lovi în anumite persóna nu se pôte nega, se face fôiei noastre imputare, că n'a dat în vileag ceea-ce s'ar fi petrecut în cercul intim al excursioniștilor reuniunii de cântări, după mieđul nopții. Acésta imputare e pe cât de absurdă, pe atât de necalificabilă. Chiemarea organului nostru nu pôte fi de a spiona cine, ce și cum cântă în cercuri intime și vesele. Judecata despre purtarea unuia séu altuia dintre convivi la asemeni petreceri, cari eschid publicitatea, unde decî n'au loc nici raportorii de diare, rămâne de comun rezervată bunului simț al celor ce participă la ele. Nouă, dîr, chiar și în cazul când incidentul s'ar fi petrecut întocmai așa cum se descrie în „*Libertatea*” și când am fi avut scire despre el, nu ne era permis a-l țiri în publicitate, cu atât mai puțin îi e permis cuiva a conchide, că prin tăcerea noastră am fi aprobat ceea ce pôte n'ar fi fost de aprobat.

ULTIME SCIRI.

Viena, 26 Oct. Contele Stefan Tisza a fost primit ađi dim. în audiență de Maj. Sa, și a fost însărcinat cu formarea cabinetului. Contele Tisza se va prezenta cu un nou program.

Budapesta, 26 Oct. Contele Stefan Tisza și-a exprimat speranța, că programul cel va prezenta el, va mulțumi atât majoritatea, cât și opoziția. În cas când opoziția totuși ar persista în împotrivirea, ei contele Tisza va întrebuița măsuri mai severe.

Sinaia, 25 Oct. Un buletin medical semnat de Dr. Theodori și datat de la Castelul Peleș spune, că Maj. Sa Regele Carol în urma unei răceli a fost atins Vineri dim. de o viură gastralgie. Starea Maj. Sale este satisfăcătoare, însă reclamă câteva dîle de repaus.

Roma, 26 Octomvrie. Un înalt funcționar al ministeriului de esterne rusesc a declarat unui diarist italian că Țarul de aceea n'ar fi venit la Roma, fiind-că guvernul italian a refuzat a da garanția cerută de contele Lamsdorff pentru siguranța persóna Țarului. Pe de altă parte însă se asigură, că guvernul italian a dat garanțiile cerute, ambasadorul rusesc însă a fost acela, care a avertisat pe Țarul asupra pericolelor, cărora s'ar espune în Roma, din care cauză visita s'a amănat.

Literatură.

Publicațiunile Academiei Române.

A apărut acum și se află de vânzare la următoarele librării: *Sococ et Comp.*, București, *Otto Harassowitz*, Leipzig, *Gerold et Comp.*, Viena (Stefansplatz). I. Bogdan, Despre Cnejii români. Banii 40.

Poesii și nuvele. Biblioteca literară a diarului „*Libertatea*” Nr. 4. Tipografia Nouă. Orăștie 1903. O broșurică de 31 pagini. Abonamentul pe an 6 cor. Pentru țerani 4 cor.

A apărut „*Almanahul*” societății „*Petru Maior*” Budapesta 1901 cu o conținut bogat și ilustrat. Format 8° ou 144 pagini. Prețul 4 corone. Se află de vânzare la Tipografia A. Mureșianu cu prețul indicat, plus 35 bani porto.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

» Romana «

este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și explicarea dansului nostru de salon

„Romana“ dans de colônă în 5 figuri. *Descrișă și explicată împreună cu muzica ei, după compunerea ei originală.* Cu-o introducere („în loc de prefață“) de *Tunarul din Dumbrău, Popa.* — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.

A trecut deja o jumătate de secol, de când, în epoca renașterii noastre naționale, s'a compus și înființat în Brașov „Romana“, unicul dans de colônă român. În iernă anului 1901, cu ocaziunea jubileului de 50 de ani de la fondarea Reuniunii femeilor române, s'a serbat la balul festiv ce s'a dat în Brașov cu ocaziunea acesta și jubileul de 50 de ani al „Romanei“. La acest jubileu vre-o 20 de părechii, damele purtând costum național, au jucat „Romana“ jubilară, adică au executat acest dans în tocmă după regulile și prescrierile originale, cum s'a executat înainte cu 50 de ani la primul bal al „Reuniunii“.

Autorul broșurei explică „Romana“ în strînsă legătură cu muzica ei după aceste reguli și prescrieri originale, fără abaterile și erorile, ce cu timpul s'au furșat în acest dans. (Explicarea figurilor o face alături și în limba germană.)

Meritul autorului broșurei mai sus anunțate este, că a fixat regulile originale ale „Romanei“, ca ori și unde în finiturile și țările locuite de Români acest dans de colônă român să poată fi studiat și jucat cum se cade și uniform. De aceea a adăus la finea broșurei și textul frumosei și atrăgătoare muzice a „Romanei“, explicând printre note toate mișcărilor dansului după tactele muziciei. Pe lângă popularitatea, de care se bucură dansul „Romana“ pretutindeni între noi, a fost tot-deuna o dorință viuă a publicului nostru de a o vedea jucându-se bine, exact și uniform. Credem, că broșura de față, care face istoricul și descrierea figurilor dansului cu multă îngrijire și acurateță, va satisface pe deplin dorinței generale.

Broșura este în quart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adăusul unei côle de note (muzica „Romanei“ cu explicări) și costa numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana“ se poate procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov, se pot procura următoarele cărți:

(La cărțile aici înșirite este a se mai adăuga pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Cărți de rugăciuni și predicii.

Micul mărgăritar sufletesc, cârticică de rugăciuni și cântări, întocmită mai ales pentru copiii mai mărișori. Legată costă 44 bani (+ 5 b. porto).

Carte de rugăciuni, cereri și laude întru onoarea Preacuratei Feciore Maria pentru folosul și mângăierea sufletelor. Prețul legat 40 bani (+ 5 b. porto).

Cuvântări bisericesci scrise de Ioan Papiu Tom. III. Prețul 3 cor., plus 20 b. porto.

Cuvântări bisericesci de Ioan Papiu: tomul III cuprinde cuvântări bisericesci acomodate pentru ori-ce timp; și pentru toate sârbătorile de peste an. Pe lângă predicii, se mai află în text câte-o instructivă notiță istorică privitoare la însemnătatea diferitelor sârbători. Fiă-care tom separat costă 3 cor. (plus 10 b. porto).

Predici pe toate Duminecile și sârbătorile de peste an, de Em. Elef-trescu, cunoscut atât de bine în cercurile românești din numărösele sale scrieri. Are 250 pag. Prețul cor. 3 (+ 20 b. porto.)

Predici pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Deharbe, de V. Christe. Conține predicii dela Dumineca XI după Rosalii până la Dumineca Vameșului. Prețul cor. 1.60 (prin postă cor. 1.70.)

Cuvântări bisericesci pre sârbătorile de preste au scrise de Ioan Papiu. Preț. 3 cor. (pl. 30 b. porto.)

Cuvântări funebre și iertăciuni din autori renumiți, prelucrate de Titu Budu. Tom. II. preț. 2 cor. (plus 20 b. porto.)

„Cartea Durerii“ de Emil Bougaud, tradusă din originalul frances de Iacob B. Colescu, editura lui Dr. E. Dăianu. Timișoara, 1895. O cârticică de mângăere sufletescă, care costă legată 3 corone (plus 10 bani porto).

„Cuvântări bisericesci de Massillon“ traduse din originalul frances de Ioan Genț protopop gr.-cat. român al dieceșei de Oradea-mare. — Deja la 1898 a apărut în Oradea-mare cartea cu titlul de mai sus care cuprinde 17 predicii de ale vestitului orator eclesiastic frances. Prediciile sînt împărțite de traducător după anul bisericesc *résâriten*, și fie-care este pusă la acea Duminecă sau sârbătoare, cu a cărei evanghelie se potrivește predică. Un volum elegant de peste 400 pagini în 8° cu portretul lui Massillon. — Traducerea se distinge printr-un limbaj viu ales. — *Prețul 5 corone* (6 Lei 50) plus 30 bani porto.

Mama sfântului Augustin de Emil Bougaud, traducere de Salba. Editura d-lui prof. Dr. E. Dăianu. Tipografia arhidieceșană din Blășițu. Cartea are 31 côle de tipar (500 pagini) și este fructul ostănelor unor laborioși studenți în teologie dela universitatea din Budapesta. Cuvântul „Salba ne reamintescă societatea literară cu același nume a teologilor din seminarul desființat „S-ta Barbara“ din Viena, cărei societăți îi mulțumim publicarea Făbioșei și a unei părți din catechismul cel mare a lui Deharbe. Traducătorii ne ofer o lectură edificătoare în stil îngrijit, tiparul curat, hârtia bună. Prețul unui exemplar legat elegant în pânză este 4 corone (+ 30 b. porto.) Un exemplar broșat 3 corone (+ 30 b. porto).

Cursul la bursa din Viena.

Din 24 Octob. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	118.25
Renta de corone ung. 4%	97.60
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	89.25
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	97.35
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	97.25
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.55
Bonuri rurale croate-slavone	205.—
Impr. ung. cu premii	—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	155.—
Renta de hârtie austr.	100.15
Renta de argint austr.	99.95
Renta de aur austr.	119.55
Rente de corone austr. 4%	100.10
Losuri din 1860.	153.10
Acții de-ale Băncei austro-ungară.	15.99
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	727.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	661.50
Napoleondori	19.05
Mărci imperiale germane.	117.25
London vista	239.30
Paris vista	95.20
Note italiene	95.35

Cursul pieței Brașov.

Din 24 Octob. n. 1903.

Banconot rom. Cump.	18.96	Vënd.	19.—
Argint român.	18.84	„	18.92
Napoleond'ori.	19.02	„	19.10
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesci	2.53	„	2.54
Mărci germane	117.10	„	117.50
Lire turcesci	21.50	„	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	„	101.25

Tîrgul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 22 Octom. n. de 37,715 capete, la 23 Oct. au intrat 274 capete și au eșit 1168 capete rămânând la 24 Oct. n. un număr de 36,821 capete.

Se noteză marfa ungerescă: veche grea dela 107—108 fil. tînără grea dela 113—114 fil., de mijloc dela 113—114 fil. — Sârbescă: grea 115—116 fil., de mijloc 114—115 fil., ușoră 112—113 fil. kilogramul.

Frumos ca o Icónă

este un Teint delicat alb și fin, și o față fără pistri și pete. Spre a obține acesta să se spele în fie-care zi cu **SAPUNUL**

„Lilienmilchseife a lui Bergmann“

(Marca: 2 minerl.) dela Bergmann & Co. in Dresden și Teutschen a/E.

Se capetă bucața cu 50 bani, la Teutsch & Tartler și la farmacia lui Roth in Brașov.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul la 10 fil. se vinde la Eremias Nepoții.

Pentru morburii de stomac!

Celor ce prin recădă, înbuibare, mîncări greu de mistuit, ferbințeli, prea reci, s'au viață neregulată și'au traș un morb de stomac și anume:

Catar de stomac, cărcei, dureri, mistuire rea, se recomandă un mijloc bun de casă, probat de mai mulți ani cu efect bun

Vinul de burueni (Kräuterwein) a lui Huberth Ullrich

Vinul de burueni este preparat din burueni excelente și vindicătoare cu vin bun, întăresce stomacul și organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură mistuirea rea, și ajută la formarea de sânge sănătos.

Folosirea vinului de burueni delătură morburile de stomac deja la început. De aceea să se folosescă de timpuriu. Simptome ca: dureri de cap, răgăială, grătă, slăbic une, vomare, dispăre adese-ori după folosirea a câteva sticle de vin de burueni.

Constipația și urmările ca: neastimpăr, colică, bătaie de inimă, insomnie, congestiune la ficat, splină, hemoroide, se delătură intrăbuțind vinul de burueni. Asemenea curăță din stomac materii stricăcioșe prin eșirea ușoră la scaun.

Slăbiciunea, paliditatea feței, anemia, debilitatea provin adese-ori din mistuire rea și din dispoziție lănvăcioșă a ficatului. Persone cari pătimeșc de lipsă de apetit, nervosităe, durere de cap, insomnie, tângesc cu încetul Vinul de burueni dă impuls puterii de viață, Vinul de burueni excită apetitul, ajută mistuirea și hrănesce, mișcă prefacerea substanțelor, alină nervii excitați și produce vioiciune de viață. — Mulțime de scrisori de mulțumire confirmă acestea.

Vin de burueni se capetă în sticle à 3 cor. și 4 cor. în farmacile din: Brașov, Săcele, Cristian, Rășnov, Codlea, Țințari, Helchiu, Bod, Feldiôra, Ilyefalva, Uzon, Magyaros Nagypatak, Zăgon, Papolcz, Kovászna, Beresnyó, Sepsi-Szt.-György, Bölön, Nagyajta, Baroth, Miklosvár, N.-Baczon Zombor, Darocz, Homorod, Kôhalom, Ugra, Kacza, Zsiberk, Lemnek, Bărânykut, Boldogváros, Boholcz, Szásztyukos, Bethlen, Sárkány, Almásmezô, Zernest, Törcsvár, Vajdarecse, V ila, N.-Sink, Aiud, Panticu. Kézdivásárhely, Erzsébetváros, Segesvár, Nagyszeben și în toate farmacile din orașele mici și mari din Ardeal și din țările străine. — Farmacile din Brașov: a d-lor Heinrich G. Obert, Victor Roth, Eugen Neustädter la „Ingerul păzitor“, Ferdinand Jekelius la „Speranța“.

Trimite 3 s'eu mai multe sticle cu prețurile originale în ori și ce localitate din Austro Ungaria.

Să se ferescă de imitație.

Cereți anume **Vin de burueni a lui Hubert Ullrich.** Vinul de burueni al meu este mijloc secret. E compus din vin nalaga 4500, spirit de vin 1000, Glicerin 1000, Vin roșu 2400, sirop de frăgi 1500, sirop de cireșe 3200, fincen, anason, rădăcina helen, rădăcini americane, rădăcini de inzian, rădăcini calmus aa. 100. Aceste părți constitutive să se amestece.

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Tîrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provădit cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a pute eșcuta ori-ce comande cu promptitudine și acurateță, precum:

<p>IMPRIMATE ARTISTICE IN AUR, ARGINT ȘI COLORI.</p> <p>CĂRȚI DE ȘCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI DIDACTICE</p> <p>STATUTE.</p> <p>FOI PERIODICE.</p> <p>BILETE DE VISITĂ DIFERITE FORMATE.</p> <p>PROGRAME ELEGANTE.</p> <p>BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ DUPĂ DORINȚĂ ȘI ÎN COLORI.</p> <p>ANUNȚURĂ.</p>	<p>REGISTRE ȘI IMPRIMATE pentru toate speciile de serviciuri.</p> <p>BILANȚURĂ.</p> <p>Compturi, Adrese, Circulare, Scrisori.</p> <p>Coverte, în totă mărimca.</p> <p>TARIFE COMERCIALE, INDUSTRIALE, de HOTELURI și RESTAURANTE.</p> <p>PREȚURĂ-CURENTE ȘI DIVERSE</p> <p>BILETE DE INMORMENTARI.</p>
--	--

Comandele eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Tîrgul Inului Nr. 30, etagiul I, cătră stradă. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

ANUNCIURI (insertiuni și reclame.) sunt a se adresa subscrisiei administratiunii. In casul publicării unui anunțiu mai mult de odată se face scădământ, care creșce cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Transilvaniei“